

**CONTRIBUȚII LA MULTI- ȘI
INTERDISCIPLINARITATE ÎN SCRIERILE
PROF. DR. DOCENT TATIANA SLAMA-CAZACU**

Mihaela BUIA¹

mimbuia@yahoo.com

ABSTRACT

The complexity of disciplinarity in all the domains of nowadays knowledge range and scope has brought about a clear determination of many authors to point out in their works an outstanding inclination towards multi-, inter-, cross- and transdisciplinarity. That's because disciplinary boundaries cannot be established for ever, they enlarge and migrate dynamically. The author whose works are discussed in this paper, Docent PhD Professor Tatiana Slama- Cazacu, elaborated a large number of books, essays, studies and articles all along her life, most of them belonging to the following domains: psychology, general linguistics, applied linguistics, philology, psycholinguistics and communication, as she herself has mentioned in her C.V. She was also involved in organizing many scientific events at national and international level. The multi- and interdisciplinary approach became a must in her effort to build, strengthen and emphasize the bridges between various scientific domains. Her overall activity was highly appreciated by numerous specialists who acknowledged her contribution to the highly complex disciplinary space.

KEYWORDS: interdisciplinarity, multidisciplinary, context, psycholinguistics, communication.

---

¹ Doctor în filologie, DLMFS, CRIFST.

Introducere

Alegerea subiectului acestei lucrări este pe deplin motivată de evoluția disciplinarității în numeroase scrieri de specialitate ale multor autori din domeniul științelor sociale și nu numai. Amploarea scrierilor Tatiane Slama-Cazacu², recunoașterea importanței și valorii lor atât în țară cât și peste hotare precum și implicarea sa în organizații naționale și internaționale, în organizarea de manifestări științifice (simpozioane, conferințe, congrese, mese rotunde etc.) mai ales în domeniile lingvistică, lingvistică aplicată și psiholingvistică au determinat alegerea unora dintre cărțile, eseurile și articolele scrise de-a lungul carierei pentru a demonstra constanța și actualitatea preocupărilor sale multi- și interdisciplinare. Impresionează volumul foarte mare de scrieri elaborate pe parcursul a șapte decenii – potrivit propriului CV, prima sa lucrare tipărită a apărut în 1941: „Între Petrarca și Ronsard”, publicată în „*Studii Italiene*” nr. 8, p. 177-180. A continuat să scrie până în primăvara anului 2011. Se remarcă în sens pozitiv și diversitatea acestor scrieri, ceea ce le face imposibil de cuprins în puținele pagini ale acestei lucrări, din și prin orice abordare, oricât de modestă, simplistă sau complexă.

Așa cum își amintește în CV, la numai 14 ani autoarea și-a ales ca motto, sau mai degrabă ca o cugetare cu efect de imbold permanent cunoscutele vorbe înțelepte ale lui Vergilius: ”Labor omnia vincit improbus.” Și parcă îndemnul de a nu se lăsa copleșit de prea mult, de prea greu se transmite imperativ și cu folos și celui care parcurge atât cât poate din miile de pagini semnate de fondatoarea psiholingvisticii (PL) românești, domeniu în care multi- și interdisciplinaritatea se manifestă evident, de la sine, permițând valorificarea ideilor originale, a tuturor elementelor de noutate din fiecare scriere.

Se remarcă abordarea sa, indiferent de subiectul ales, deoarece demonstrează, printre altele, dorința de a contribui la corectarea și curățarea exprimării în limba română, exprimare pe care o percepe din ce în ce mai „infectată” de indiferența față de corectitudine, față de normele limbii literare, față de un minim respect pentru comunicarea în sine, fenomen întâlnit din ce în ce mai frecvent în mass-media, în unele lucrări de specialitate și chiar în unele manuale.

Citind diverse articole sau eseuri, parcă o simți cum suferă că nu

---

² Pe parcursul lucrării se va folosi abrevierea T S-C pentru numele autoarei Tatiana Slama Cazacu.

poate repara mai repede și mai profund greșelile de exprimare, că nu poate spori calitatea de ansamblu a comunicării în toate contextele la care are acces. Te face să înțelegi că trebuie să contribui la un bun-simț lingvistic, pentru a nu lăsa uzul cvasi-general al limbii să decadă și mai mult. Vrând să fie convingătoare, mărturisește: „...îmi macin în acest mod sănătatea, mistuindu-mă, în cursul exprimării, *pathos*-ul intensei *empatii* în genere, al revoltei față de „ce se petrece, se face”, de „ce și cum se spune, se scrie...”³.

Desigur, exprimarea corectă nu este singura temă abordată în numărul foarte mare de articole publicate în diverse reviste sau volume ale unor conferințe sau congrese. Fără a cita titluri, merită exemplificată diversitatea temelor: comunicarea prin limbaj în procesul muncii, limbajul copilului, raportul dintre stilistică și psiholingvistică, metoda dinamic-contextuală în dialectologie, decodarea lingvistică în receptarea textului literar, formulele de politețe, rolul fundamental al titlului, limba de lemn, invazia de cuvinte străine, psihologia și manipularea verbală, impostura, exodul tinerilor în căutarea unui trai mai decent, soarta copiilor străzii, competență și performanță, violența limbajului, politica lingvistică europeană, nevoia de lingua franca, plagiatul, comunicarea în context juridic, rolul bibliotecilor în prezent și în viitor, reformarea învățământului, valori și modele, educația și „anturajul”, Procesul Bologna etc. Deși această înșiruire e departe de a fi completă, este totuși evident faptul că tratarea acestor subiecte a însemnat o conștientă recunoaștere a rolului și importanței multi- și interdisciplinarității, de care s-a simțit din ce în ce mai mult atrasă.

Toate acestea sunt tratate în lucrări de o mare diversitate ce pot fi grupate în următoarele categorii:

- cărți de specialitate, aproape toate fiind lucrări „individuale”, după cum sunt numite în CV-ul său; unele le-a tradus singură în limbi de largă circulație, forma finală a celor traduse de altcineva fiind corectată tot de ea;
- cărți în coautorat;
- cărți apărute sub redacția sa, inclusiv volume cuprinzând comunicările științifice prezentate la diverse congrese și conferințe;
- comunicările științifice prezentate la diverse congrese și conferințe mai ales în domeniile lingvistică, lingvistică aplicată, psihologie și

---

³ T S-C, *Confuzii, greșeli, prostii și răutăți în limba română*, azi, Tritonic Publishing, București, 2010, p. 9.

psiholingvistică ;

- articole și eseuri;
- studii (mai ales de psiholingvistică);
- scrieri beletristice în proză.

Aspecte multi- și interdisciplinare în activitatea evenimentială

În capitolul introductiv a fost deja precizată marea diversitate a evenimentelor științifice din domeniile lingvistică, lingvistică aplicată, psihologie și psiholingvistică la care a participat activ, niciodată pasiv. Contribuțiile sale au fost remarcate de participanți și au constituit deseori puncte de plecare pentru clarificări în domeniile respective. Diversitatea mai sus menționată poate fi sintetizată după cum urmează:

- participă cu comunicări științifice valoroase la zeci de congrese și conferințe naționale și internaționale;
- este invitată în calitate de key-note speaker la conferințe și congrese, inclusiv la unele internaționale;
- este membră în comitetele de organizare a unor congrese, conferințe etc. la care prezintă și comunicări științifice;
- este membră a Asociației Psihologilor din România (fondată în 1963 de Mihai Ralea), fiind și Secretar general al acesteia în perioada 1963-1969; în această calitate a contribuit la scrierea statutului Asociației și la organizarea primei Conferințe naționale ce a avut loc în 1969;
- este membră în colectivele de redacție ale unor volume cuprinzând lucrările unor congrese, conferințe etc.;
- colaborează cu pasiune la Revista de Psihologie, fiind numită Secretar de redacție în perioada 1959-1961 și apoi Redactor-responsabil adjunct între anii 1961-1972;
- este aleasă redactor-șef al International Journal of Psycholinguistics (IJPL), revistă de prestigiu, unică în acest domeniu interdisciplinar, apărută la editura Mouton Publishers, Haga, Olanda, între anii 1972-1980; pentru generația actuală de tineri cercetători cât și pentru cele viitoare, merită menționați măcar câțiva dintre membrii redacției de atunci al cărei șef a fost aleasă T S-C: Roman Jakobson (Harvard University, Cambridge, Mass., George A. Miller, Institute of Advanced Study, Princeton, Jean Piaget (Universite de Geneve), Renzo Titone (University of Rome); publicarea revistei este întreruptă după apariția celui de al 24-lea număr în 1980; revista re apare în 1993 în Japonia la Osaka, editată de Center for Academic Societies, T S-C rămânând Editor-in-Chief; dintre vechii membri ai redacției rămâne și Renzo

Titone, care în anii 90 preda la universitățile din Roma și Toronto;

- își asumă responsabilitatea de designer al copertii unor volume apărute sub redacția sa, de exemplu coperta volumului „Human and Computer”⁴ și coperta volumului „Limba și vorbitorii”⁵.

Pentru a-și putea manifesta în mai mare măsură preocupările și intenția de a oferi și altora posibilitatea de a contribui la dezvoltarea domeniilor care o interesează devine fondatoare a unor asociații științifice importante pentru spațiul disciplinar academic:

- astfel, în ciuda dificultăților acelei perioade istorice nefavorabile liberei inițiative științifice și academice, în 1971 înființează la București Grupul Român de Lingvistică Aplicată (GRLA), cunoscut în străinătate cu denumirea Romanian Working Commission of Applied Linguistics (RWCAL); datorită eforturilor și prestigiului său, GRLA a fost afiliată la Asociația Internațională de Lingvistică Aplicată (AILA) în 1972 și a funcționat ca atare până în anul 2008; în cele aproape patru decenii de activitate au fost organizate întâlniri aproape lunare, mese rotunde, 10 conferințe trienale; lucrările prezentate de participanți la aceste conferințe au fost publicate în volume colective;
- în anul 1971 înființează, în cadrul Universității din București, Laboratorul de Psiholingvistică (LPL), la acea vreme singurul de acest fel din Europa; în ciuda activității interesante, a bibliotecii proprii laboratorului, ce conținea, printre altele, numeroase volume valoroase primite și donate chiar de T S-C, în 1973 LPL este „desființat abuziv”, așa cum precizează fondatoarea în CV, cu îndreptățite regrete;
- înființarea aceluși Laborator (LPL) i-a permis cea mai mare apropiere de componenta practică a disciplinelor cercetate; astfel, preocupată de percepție și de timpul de reacție la diferiți stimuli în contexte diferite, a gândit și proiectat aparatură pentru LPL: „Procedeu și aparat pentru studiul percepției și al timpului de reacție” și „Tachistoscop cu telecomandă și programare automată”; acestea au fost realizate în anii 1960 în Atelierele Academiei Române, sub îndrumarea sa directă; descrierea se găsește în lucrarea *Aparat pentru studiul complex al percepției și al timpului de*

---

⁴ T S-C (sub redacția), *Human and Computer – Verbal communication and interaction via computer – An International Conference*, Europolis, Constanța, 2001.

⁵ T S-C (sub redacția), *Limba și vorbitorii*, Arvin Press, București, 2003.

---

*reație*⁶ și a folosit la cercetări originale, apreciate de specialiști de renume internațional;

- participă la înființarea, în 1972, a AILA Commission of Psycholinguistics, activă până în anul 2000;
- în 1982 participă, împreună cu alți 20 de membri fondatori (merită menționat Renzo Titone), la înființarea, la Milano, a International Society of Applied Psycholinguistics (ISAPL), fiind deosebit de activă în organizarea congreselor acestei societăți, până la cel de al 10-lea, în anul 2010;
- conduce numeroase lucrări de doctorat, mulți dintre cei care i-au fost doctoranzi devenind cercetători și cadre didactice universitare de valoare în domeniile lor de competență.

Parcursul CV-ului oferă o cunoaștere mai amănunțită și a altor evenimente științifice la care T S-C și-a făcut simțită implicarea, dedicarea și nu în ultimul rând competențele organizatorice.

Aspecte multi- și interdisciplinare în activitatea publicistică

Omul de știință Tatiana Slama-Cazacu a scris și a publicat intens. Toate lucrările sale, indiferent de perioada în care au fost scrise și publicate, sunt străbătute de convingerea sa că între toate disciplinele în care își manifesta cunoștințele, competența și puterea de convingere există legături ce trebuie studiate, dezvoltate, ramificate. Înțelegerea firescului și utilității acestor legături, punți, înseamnă acceptarea rolului interdisciplinarității. Iar punțile de acest fel pot fi trecute numai prin efortul – conștientizat cât mai din timp – de acumulare de noi cunoștințe din domeniul/discipline mai mult sau mai puțin înrudite. Pentru progresul științelor este nevoie, așadar, de multidisciplinaritate. Dacă privim lucrurile din perspectivă terminologică, observăm că există din ce în ce mai mulți termeni multidisciplinari, ceea ce se poate constata și în scrierile sale.

A scris peste zece cărți ce conțin numeroase elemente, păreri, teorii noi, de pionierat în domeniile sale de competență; iar dacă sunt luate în considerare și versiunile traduse ale acestora, numărul lor depășește 30 (între versiunile traduse există unele diferențe, datorită intervenției autoarei asupra textului, în sensul actualizării pe care a considerat-o necesară, deoarece între anumite versiuni există intervale de câțiva ani); a scris și a publicat peste 500 de articole, comunicări științifice, studii și eseuri (conform celor declarate în CV-ul său).

---

⁶ T S-C, Venculescu, R., *Aparat pentru studiul complex al percepției și al timpului de reacție*, Revista de Psihologie nr. 21/1966, p. 103-106.

Am considerat că cele mai importante cărți de specialitate scrise ca autor unic sunt: „Relațiile dintre gândire și limbaj în ontogeneză” (1957, 514 p.), „Limbaj și context” (1959, 464 p.), „Dialogul la copii” (1961, 165 p.), „Comunicarea în procesul muncii” (1964, 300 p.), „Introducere în psiholingvistică” (1968, 480 p.), „Lecturi de psiholingvistică” (1980, 426 p.), „Psiholingvistica – o știință a comunicării” (1999, 800 p.), „Stratageme comunicaționale și manipularea” (2000, 200 p.), „Viață, personalitate, limbaj” (2006, 303 p.), „Confuzii, greșeli, prostii și răutăți în limba română, azi” (2010, 392 p.).

Deosebit de importante sunt și principalele cărți publicate sub redacția autoarei: „Cercetări asupra comunicării” (1973, 357 p.), „Lingvistica aplicată în diverse domenii practice” (1977, 330 p.), „Analiza textului literar” (1972, 166 p.), „Relații interdisciplinare ale Lingvisticii Aplicate” (1989, 304 p.), „Lectura – Diverse finalități și niveluri de complexitate” (1990, 165 p.), „Human and Computer” (2001, 359 p.), „Limba și Vorbitorii” (2003, 362 p.).

Nu pot fi omise nici lucrările științifice scrise împreună cu alți autori, dintre care menționăm: „Atlas de psihologie” (1968, 299 p.) și „The Psycholinguistic Approach in the Romanian-English Contrastive Analysis Project” (1975, 200 p.).

Articolele și eseurile sale au fost publicate în reviste prestigioase din domeniile științelor sociale: Revista Fundațiilor Regale, Studii Italiene, Revue Roumaine de Linguistique, Revista de Psihologie, Revue Roumaine de Sciences Sociales, Rivista di Psicologia Sociale, România Literară, Tribuna Învățământului, Buletinul ISAPL (International Society of Applied Psycholinguistics), International Journal of Psycholinguistics (IJPL), Revista Româno-Americană, Studii și Cercetări Lingvistice etc.

Ponderea abordării inter- și multidisciplinare în ansamblul lucrărilor sale variază, dovedind căutările ce au frământat-o în permanență. Dar în varianta electronică în limba engleză a CV-ului său (lansată în circulație în internet în aprilie 2009), în capitolul 4.B., cercetătoarea se declară „promoter of transforming **PL**, from an <<Interdisciplinary Field>> into a <<Science>>, <<with multidisciplinary connections>>”.

Merită menționat și faptul că a fost un traducător deosebit de conștiincios și riguros în și din mai multe limbi, traducându-și câteva din propriile sale lucrări, traducând însă și lucrări din limbi străine în limba română, fiind o foarte bună cunoscătoare a limbilor italiană, franceză, rusă și engleză.

Deși nu fac parte din lucrările sale științifice, scrierile beletristice nu pot fi ignorate, deoarece reprezintă și ele personalitatea sa atât de complexă, mai ales că aparțin unor genuri literare foarte diferite: nuvele, un roman detectiv, o piesă de teatru precum și alte scrieri pe care autoarea le numește generic „proză scurtă”. Citind aceste cărți îți dai seama că T S-C a dorit ca ele să fie atractive mai ales pentru cei tineri, deoarece și-a pus deseori întrebarea: „Oare „Literatura modernă” (sau numită astfel) nu atrage pe mulți elevi...? Aceasta ar putea fi o consecință și a faptului că ...elevii nu o „înțeleg”: textele le par „obscure”. ”⁷.

Această lucrare nu își propune analizarea acestor creații literare ce pot fi considerate cel puțin interesante, dar merită menționată aprecierea lui Perpesicius față de una din aceste scrieri în proză: „[<< În Vinerea mare>> – *Ochii*] o povestire excepțională în care o scriitoare, precât se pare debutantă, rezolvă în chip de triptic pictural o aventură de un savuros grotesc rural.”⁸.

Abordarea unor concepte și disciplinaritatea

Nu sunt puține conceptele importante din scrierile Tatianeii Slama-Cazacu, așa cum am menționat chiar în Introducere. Merită însă o analizare mai amănunțită termenul-concept *context*, căruia autoarea i-a rezervat un spațiu amplu în lucrările sale, atât în cărți cât și în scrierile scurte (articole și eseuri).

Desigur, cele 464 de pagini ale lucrării *Limbaș și context*⁹ oferă cele mai multe și mai ample referiri la acest termen-concept, regândit și reluat ulterior și în alte lucrări. Elaborează chiar o schemă (o prezintă chiar și în CV) cu care încearcă să clarifice mai ales pentru sine semnificația, rolul și chiar funcțiile conceptului. Întrucât reprezentarea obținută nu o mulțumește, o reia cu unele modificări și în alte lucrări, ca de exemplu în articolul *Verbal communication and Interaction on/via Computer*¹⁰.

Interesante sunt explicațiile care însoțesc variantele schemei, deoarece ele subliniază cât de preocupată este cercetătoarea de lămurirea

⁷ T S-C, *Viață, personalitate, limbaș: Analize Contextual-Dinamice*, Minerva, București, 2006, p. 286.

⁸ Perpesicius, mai 1947, apud T S-C, *8 patimi. Nuvele de sertar*, Polirom, 2002, coperta spate.

⁹ T S-C, *Limbaș și context*, Editura Științifică, București, 1959.

¹⁰ T S-C, „*Verbal Communication and Interaction on/via Computer* ” în T S-C (ed. by), *Human and Computer*, Europolis, Constanța, 2001, p.11-38.

componentelor contextului: „...human *communication* occurs in *contexts* (situational, social-historical, in a social relation between persons who constitute by themselves specific contexts, and also of interrelations – inside a code, hence of linguistic relations of the various words, together with the nonverbal components etc.)¹¹ .

Studiază, așadar, diferența dintre relații și interrelații inclusiv din punct de vedere psihologic, fiind în căutarea modelului optim de reprezentare a nivelurilor contextuale. De aceea în altă lucrare¹² termenii de bază din schema cu cercurile concentrice reprezentând nivelurile respective sunt alții, și anume:

- contextul socio-istoric este mediul social-istoric,
- contextul situațional devine situația fizică,
- partenerii devin interlocutori,
- semnele verbale sunt context lingvistic(verbal),
- semnele non verbale sunt considerate context extralingvistic (corelate gestuale, posturale, mimice).

Câțiva ani mai târziu¹³, T S-C revine cu o nouă dorință de clarificare asupra Schemei Nivelurilor contextuale, operând următoarele modificări:

- partenerii/interlocutorii sunt înlocuiți cu coordonatele personale ale autorului, ale receptorului etc.;
- semnele non verbale/contextul extralingvistic se transformă în context explicit nonverbal (gesturi, tehnică, grafică etc.).

Așadar, contextul o preocupă aproape obsesiv, revenind asupra acestuia în mai multe lucrări, dorind parcă să nu-i scape nimic din complexitatea acestuia și să ajungă la concluzii care să fie cât mai convingătoare pentru cei care urmau să citească scrierile sale. N-a uitat, n-a ignorat, desigur, că dinamismul a tot ceea ce există, prin urmare și cel al disciplinarității, nu permite concluzii definitive, că ceea ce scria inclusiv despre context urma să fie analizat, interpretat în fel și chip, contrazis și măcar parțial redefinit mai târziu de alți autori.

Altfel spus, T S-C caută pentru ea însăși cei mai adecvați termeni, dându-și seama că numai o abordare inter- și multidisciplinară o pot orienta

---

¹¹ *Ibidem*, p.16.

¹² T S-C, *Stratageme comunicaționale și manipularea*, Polirom, Iași, 2000, p.46.

¹³ T S-C, *Viață, personalitate, limbaj: Analize Contextual-Dinamice*, Minerva, București, 2006, p.270.

către un model al contextelor cât mai apropiat de realitate. Instrumentele oferite de psihologie o tentează, dar constată, analizând fenomenul de manipulare, că și psihologia „include și o capcană, un insidios pericol”, cel „al tratării superficiale a problemei sau dintr-un punct de vedere semidoct, ba chiar amatorist.”¹⁴ Și exemplifică această opinie cu felul incorect de tratare, mai ales în mass media, a unor termeni precum motivație, mentalitate, tradiție, mase, putere, persuasiune etc., termeni a căror abordare greșită permite neîndoelnic nu numai influențarea ci și manipularea celor vizați.

Conceptului *psiholingvistică* îi este asigurat un spațiu foarte amplu în numeroase lucrări, toate convingerile și ipotezele sale fiind deosebit de importante pentru înțelegerea acestui domeniu relativ nou. Cu aproape o jumătate de secol în urmă, autoarea sublinia cât de necesar este „...să se precizeze locul ei în spațiul cultural și în primul rând față de științele de origine: psihologia pe de o parte, lingvistica pe de alta.”¹⁵ De la început consideră că psiholingvistica este un domeniu interdisciplinar care studiază „fenomene de frontieră”¹⁶ între psihologie și lingvistică, anunțând că obiectivele noii discipline sunt dificile, provocatoare și complexe, deoarece vor trebui studiate, printre altele, relațiile „din perspectiva ontogenetică, dintre gândire și limbaj.”¹⁷

Studiind manipularea prin cuvinte din perspectivă psiholingvistică, anunță cu convingere și interes că psiholingvistica are și „...a scientific moral – deontologic – duty”¹⁸, anume de a lupta, prin studierea aprofundată a fenomenului, împotriva consecințelor utilizării deseori excesive a acestuia, deoarece „...the great power of Ws might turn against humanity”¹⁹.

Încrederea în beneficiile și avantajele abordării multidisciplinare oi apropie uneori și de filozofie, cu îndreptățirea cercetătorului profund care își permite exprimarea unor păreri personale ce pot părea prea îndrăznețe. Astfel, străduindu-se să descifreze și să prezinte cât mai realist coordonatele în care evolua cercetarea „laturii aplicative a tuturor științelor în epoca

---

¹⁴ *Ibidem*, p. 23.

¹⁵ T S-C, *Introducere în psiholingvistică*, Editura Științifică, București, 1968, p.8.

¹⁶ loc. cit.

¹⁷ *ibidem*, p.11.

¹⁸ T S-C, „*Manipulating by Words*”, în *International Journal of Psycholinguistics*, Center for Academic Societies, Japan, Osaka, 1997, vol.13, no.3 [38], p.285-296.

¹⁹ loc. cit.

noastră”²⁰ (este vorba despre anii 70), își amintește dictonul „primumi vivere, deinde philosophari”²¹; apoi declară: „...aș transforma azi acest dicton în: „philosophari ad vivendum”²² și explică, pentru a evita eventuale neînțelegeri sau interpretări eronate, că avem nevoie de „a filosofa pentru a trăi, pentru a înlesni viața.”²³ Așadar, în concepția sa, filosofia nu numai că nu ne îndepărtează de aplicativ, de pragmatic, de realitate, de benefic, ci poate ajuta la o mai bună înțelegere a tot ceea ce se petrece cu noi, pentru noi și în jurul nostru.

Concluzii

În încheierea acestei lucrări concluziile par că vin de la sine, dar prea multe, prea complicate și de aceea e greu de stabilit care ar fi ordinea cea mai potrivită, aceasta revenindu-i fiecărui cercetător sau simplu cititor al scrierilor Tatianeii Slama-Cazacu, în funcție de priceperea și competența sa. De aceea ne vom limita la câteva aprecieri cu caracter foarte general.

Din toate lucrările sale științifice reiese misiunea pe care și-a asumat-o de a promova interdisciplinaritatea și multidisciplinaritatea, fiind convinsă de utilitatea acestora în dezvoltarea cercetărilor științifice din toate domeniile și în toate etapele de cercetare, mai ales a celei aplicative.

A făcut eforturi pentru a fi mereu la curent cu scrierile celorlalți cercetători din domeniile sale de preocupări, pentru a avea astfel acces la elementele de noutate, la teoriile și studiile cât mai noi din acele scrieri.

A revenit uneori la propriile idei și metode, îmbunătățindu-le mereu, știind că un adevărat cercetător nu-și poate permite înghețarea gândirii fără riscul de a fi eliminat de emergența noului.

A făcut mari eforturi de organizare a unor conferințe, simpozioane, congrese, mese rotunde etc., convinsă fiind că acestea constituie un mediu stimulatv de relaționare reală, benefică, non-virtuală a celor cu preocupări asemănătoare.

S-a străduit să pătrundă, în ciuda vârstei înaintate, în universul informării și comunicării electronice, fără a se teme de mediul virtual,

---

²⁰ T S-C, „Relația circulară dintre cercetarea fundamentală și cea aplicativă și unele obiective ale lingvisticii aplicate”, în T S-C (sub redacția), în *Lingvistica aplicată în diverse domenii practice*, Tipografia Universității din București, București, 1977, p.17.

²¹ loc. cit.

²² loc. cit.

²³ loc. cit.

deoarece se simțea suficient de motivată de provocările cu care în mod inevitabil urmează să se confrunte generațiile viitoare.

Aprecierile și omagiile colegilor, colaboratorilor, a unora dintre foștii studenți și doctoranzi precum și a semenilor de pretutindeni din același spațiu disciplinar au stimulat-o benefic, ca dovadă fiind cele șapte decenii de prezență activă în mediul academic științific și publicitar. Toți cei care i-au apreciat și îi menționează încă scrierile în propriile lor lucrări au înțeles și confirmă valoarea personalității sale complexe, mai ales din punctul de vedere al inter- și multidisciplinarității.

Aspecte biografice

Cea care a fost Profesor doctor docent Tatiana Slama-Cazacu s-a născut la 25 ianuarie 1920 la București și a încetat din viață la 4 aprilie 2011 tot la București. În CV-ul său în format electronic la primul punct ni se oferă o „(Scurtă) Biografie”. Ambele variante ale CV-ului (cea în limba română și cea în limba engleză) au fost gândite și redactate chiar de autoare, care, cu tenacitate ce a caracterizat-o toată viața și cu dorința de fi la curent cu tot ce era nou și util, a învățat să lucreze la „compiuter” la o vârstă destul de înaintată.

A studiat la Universitatea din București și a obținut Licența în Filozofie-Pedagogie în 1942 și Licența în Litere și Filologie Modernă în 1943. În 1966 a susținut Doctoratul în Psihologie iar în 1969 a obținut titlul de Doctor Docent în Științe. Tendința sa către multidisciplinaritate exista, așadar, încă de atunci. Urmează o lungă carieră universitară de succes, chiar dacă pe parcurs s-a confruntat cu unele opreliști. Abordarea sa inter- și multidisciplinară a evoluat atât în folosul propriei dezvoltări ca om de știință cât și în folosul cercetării românești în domeniile respective.

Primește o serie de premii, distincții și titluri bine-meritate, dintre care amintim câteva, cât mai diverse:

- la sfârșitul liceului, în 1938, primește premiul I la nivel național la concursul FIDAC (Federația Internațională Democratică a Foștilor Combatanți), pentru lucrarea *Problemele vieții internaționale care au răsunet asupra vieții României*;
- premiul „Nicolae Bălcescu” al Academiei Române, îi este conferit în 1963 pentru cartea *Dialogul la copii*;
- în anul 2000 Universitatea de Vest din Timișoara (Facultatea de Psihologie-Sociologie) îi conferă titlul de Doctor Honoris Causa;
- în 2003 ABI (American Biographical Institute) îi conferă „International Peace Prize”;

- este numită de mai multe ori în comisii de promovare ale unor universități de prestigiu din străinătate;
- îi sunt dedicate două volume omagiale, scrise de profesori și cercetători de prestigiu care îi cunoșteau bine scrierile: în 1994 (Italia, Bologna,) și în 2007 (Bulgaria, Sofia);
- este elogiată în volume Who's Who; cărțile și articolele sale sunt menționate în referințele bibliografice ale multor lucrări din domeniile lingvistică, lingvistică aplicată, psihologie și psiholingvistică.

Este, așadar, importantă reliefaarea concepției autoarei față de inter-și multidisciplinaritate, pentru a se putea înțelege mai bine rolul și locul psiholingvisticii în spațiul disciplinelor/științelor sociale.

A avut de depășit momente grele atât în viața personală cât și în cea profesională, dar soarta i-a oferit și șansa de a fi încurajată, susținută și apreciată de personalități consacrate ale vremii, dintre care menționăm: Mihai Ralea, Alexandru Rosetti, Iorgu Iordan, Gh. Zapan, A. N. Leontiev, Roman Jakobson, Penka Baltova, Maria Dumitrescu, Renzo Titone, Leonor Scliar Cabral, Giuseppe Mininni, Jean Drevillon, Perpesicius și mulți alții. Parcurgându-i lucrările, pot fi descoperite preocupările sale sub forma unor trasee ce pot fi urmărite fără prea mare dificultate de cei care cunosc sau își vor propune să cunoască (măcar o parte din) scrierile Tatianeii Slama-Cazacu.

Bibliografie

- Surse electronice

[1] www.tatianaclamacazacu.ro

[2] www.tatianaclamacazacu.ro/englvers

- Surse tipărite

Cărți individuale:

[3] Slama-Cazacu, Tatiana, *Relațiile dintre gândire și limbaj în ontogeneză*, Editura Academiei, București, 1957.

- [4] Slama-Cazacu, Tatiana, *Limba și context*, Editura Științifică, București, 1959.
- [5] Slama-Cazacu, Tatiana, *Dialogul la copii*, Editura Academiei, București, 1961.
- [6] Slama-Cazacu, Tatiana, *Comunicarea în procesul muncii*, Editura Științifică, București, 1964.
- [7] Slama-Cazacu, Tatiana, *Introducere în Psiholingvistică*, Editura Științifică, București, 1968.
- [8] Slama-Cazacu, Tatiana, *Lecturi de psiholingvistică*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1980.
- [9] Slama-Cazacu, Tatiana, *Psiholingvistica – o știință a comunicării*, Editura ALL, București, 1999.
- [10] Slama-Cazacu, Tatiana, *Stratageme comunicaționale și manipularea*, Editura Polirom, Iași, 2000.
- [11] Slama-Cazacu, Tatiana, *Viață, personalitate, limbaj: Analize Contextual-Dinamice*, Editura Minerva, București, 2006.
- [12] Slama-Cazacu, Tatiana, *Confuzii, greșeli, prostii și răutăți în limba română, azi*, Editura Tritonic, București, 2010.

Cărți sub redacția autoarei:

- [13] Slama-Cazacu, Tatiana, *Analiza textului literar*, Tipografia Dobrogea, Constanța, 1988.
- [14] Slama-Cazacu, Tatiana, *Lingvistica aplicată în diverse domenii practice*, Tipografia Universității din București, București, 1977.
- [15] Slama-Cazacu, Tatiana, *Relații interdisciplinare ale Lingvisticii Aplicate*, Tipografia Universității din Cluj-Napoca, Cluj-Napoca, 1989.
- [16] Slama-Cazacu, Tatiana, *Lectura – Diverse finalități și niveluri de complexitate*, Editura Europolis, Constanța, 1990.
- [17] Slama-Cazacu, Tatiana, *Human and Computer*, Editura Europolis, Constanța, 2001.
- [18] Slama-Cazacu, Tatiana, *Limba și Vorbitorii*, Editura Arvin, București, 2003.

Cărți științifice scrise împreună cu alți autori:

- [19] Slama-Cazacu, Tatiana, Floru, R0., *Atlas de psihologie*, Editura Științifică, București, 1968.
- [20] Slama-Cazacu, Tatiana, Chițoran, D., *The Psycholinguistic*

**271 Contribuții la multi și interdisciplinaritate în scrierile prof. dr. docent
Tatiana-Salma-Cazacu**

Approach in the Romanian-English Contrastive Analysis Project,
Bucharest University Press, 1975.

Literatură beletristică:

- [21] Perpesicius, mai 1947, apud T S-C, 8 *patimi. Nuvele de sertar*,
Polirom, Iași, 2002, coperta spate.